

Ξενοφώντας, σημαίνει ότι δεν ξέρουν καθόλου τί είναι Ξενοφών—μόνον εν άφελεί άπλότητι νομίζω—συγγνώμην διά τήν έκφρασιν· άλλ' είναι ή έπιστικε-στέρα ή δύναται να λεχθῆ—δύναται τις να φαντά-ζεται ότι ή γλώσσα ήν γράφετε είναι. ... ή αυτή... και ή άρχαία, (άκουσον, άκουσον!) ότι ή γλώσσα του Πλάτωνος και του Άριστοτέλους είναι ή «**ήν γρά-φετε ταύτην τήν στιγμήν. (Μη τό ξανα-πῆτε, πρὸς Θεοῦ, πρὸς Διός, μάλιστα μπροστά σέ ξένους, γιατί εκθέτετε τὰ ἑλληνικά σχολεία και τήν παιδεία πού δίνου).**

Άν τώρα θέλητε να εξασφαλίσετε διά τήν γλώ-σαν ήντινα γράφετε ιδιότητες, οίαι αἴς ώραιότεραν δεν εἶδεν οὐδέ θά ἴδῃ ὁ κόσμος, ἔν ταύτην θεωρεῖ-τε τήν γλυκυτάτην μουσικήν, γνώμη σας ἐπί τέλους, και δεν υπάρχει οὐδεις λόγος να διανοηθῶ να σας τήν αφαιρέσω, τοσούτω μάλιστα ὡςφ δεν παίζω κανέν ὄργανον και δεν ἠμπορῶ να κρίνω. ἠμπορῶ ὁ-μως, τοσούτω μάλλον να σας διαβεβαιώσω περί τῆς γλώσσας τῶν άρχαίων, τῆς γλώσσας ήντινα κανεις δεν ἀποκηρύσσει (πού σας πέρασε ἀπό τόν νοῦ τέ-τοια ιδέα;) και ή ἀνήκει ἡμῖν ὡςφ και ὑμῖν, και τοῦτο ἐξ ὀνόματος ἀπαξιαπάντων τῶν γλωσσολόγων ὄσους εἶδε, βλέπει, ὄρα και ὤφεται ή ὄφελος, ὅτι αἱ μελέται των ἐπί ἑκατόν ἔτη δεν τοῦς ἤγαγον δυ-στυχῶς εἰς παρόμοια συμπεράσματα. Ἄπαντες οὔτοι θά σας εἴπωσιν ότι ή γλώσσα τοῦ Ἄριστοτέλους ἐ-ξεμέτρησε τό ζῆν ἄμα τῷ Ἄριστοτέλει τελευτήσαν-τι· δηλαδή πῆθανε μαζί με τόν Ἄριστοτέλη. Ὡστε δεν είναι τόσῳ εύκολον να ἐλεγχθῶμεν ψευδόμενοι και δεν ὄπαρχει φόβος να «διαραγωῶμεν» (εὐχαρι-στοῦμε, μάς κολακεύετε μετροφοροῦντας).

Ἄλήθεια σας ζηλεύω γιά τή γλώσσά σας, χω-ρίς τάστεία· να γλώσσα μιὰ φορά, πολύ καλύτερη ἀπό τήν γλώσσαν τοῦ Πλάτωνος και Ἄριστοτέλους· τὰ ἐξευγενίζει ὅλα. Μάς λέγετε να διαραγωῶμεν και ὁ καθένας τό ἐκλαμβάνει ὡςπερ εἶδος κομπλιμέντο· ἄν ένας ἀπαίσιος χυδαῖστος» σας ἔλεγε οἰάσῃ, τό παίρνετε ἀμέσῳς γιά βρισία. Φαίνεται ὅμως ὅτι αἱ Ἄθηναί· είναι γεμάται ἀπό χυδαῖστας. Σκάος, οκα-σμός ἔκουσα πολλές φορές σέ πλατεῖες και στενοσό-κκα· διαρράγηθι, διάρρηξις οὐδεπώποτε ἤκουσα. Πού να τήν ὀμιλοῦν τήν ἀθάνατον γλώσσαν, ἦν γρά-φετε», μου μένει μυστήριο.

Εἶναι και ἐν ἄλλο πράγμα πού δεν ἐνοῶ· εἰς εἰς τήν τελευταία στιγμή πρῖν διαβάσω τό γράμμα σας, εἶχα τήν ἀφελειαν να πιστεύω ὅτι οἱ μεγάλοι

συγγραφεῖς δημιουργοῦν τό ἰδιαίτερον των ὄφος και ἀποτυπώνουν τήν ἰδιαίτεραν σφραγίδα εἰς τήν οἰαν-δήποτε γλώσσαν πού μεταχειρίζονται διά μόνης τῆς μεγαλοφυῖας των και ὅτι δεν ὄπαρχει και καθ' ἑαυ-τήν γλώσσα τέλειά μεγάλη, γλώσσα μεγαλοφυῆς, καθώς με τόσην αὐτοπεποίθησιν τό λέγετε. Ἐφαν-ταζόμεν ὅτι οἱ άρχαῖοι ἐχρῶσταν τήν ἱστορίαν των και τό μεγαλεῖόν των εἰς τόν ἑαυτόν των, εἰς τήν ψυχῆν των, τόν χαρακτήρα των, ὁ τιδήποτε τέλος πάντων ἄλλο, ὄχι ὁμως και τήν γλώσσαν των και ὅτι ἐπομένῳς ἐν ἔθνος λ. χ. οἱ Ἰάπωνες (κι ἐμεῖς οὐτι-κῆ) ἠμπορεῖ να μεγαλοφυῆσῃ με τήν οἰκνδήποτε γλώσσαν του. Δεν εἶχα δυνηθῆ διά τῆς ἀπλῆς (μου-λειψε φαίνεται ή διπλῆ), ἀναγνώσεως τῆς ἱστορίας ἀνά μάθω» εἰς ἀποῖον ὄφος μεγαλείου ἐφθασεν ή Ἐλλάς τοῦ Περικλέους, τοῦ Φειδίου διὰ (δεν τό λέγω ἐγῶ) τῆς γλώσσας· ἐγῶ εἶχον τήν ἰδίαν ὅτι ὁ Περικλῆς εἶχε μεταχειρισθῆ τήν προσωπικότητά του, ὅταν παρσκευάζε τό μεγαλεῖον τοῦ «Ἄστεως» και ὅτι ὁ Φειδίας εἶχε μόνον μάρμαρα πεντελήσια και σμίλην, περιβάλλον ὑπέροχον, φαντασίαν ὕψιπ-την (ή ὕψιπετή;) και ὀλληψιν ἄετιον, ὅταν ἐδη-μιούργει μιαν πρόμαχον και ἕνα Δία. Οὐδαμῶ εἶ-χον δυνηθῆ να ἀνακαλύψω τήν παρέμβασιν τῆς γλώτ-σης, τό «διὰ» τῆς γλώσσας, πού ἐξετροπώσατε ὁ-μεῖς μελετώντες τήν πάτριον ἱστορίαν.

Ἐπειτα ὁμως ἀπό τό γράμμα σας εἶχα ἄρξισι να πιστεύω και να φαντάζομαι ὅτι πραγματικῶς δεν ἐνόησα τίποτε ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῆς ἱστορίας. Μου μετεδώσατε ἐν μικρὸν τεμάχιον ἀπό τήν πεποιθη-σιν σας, ὅτι εἰς τήν γλώσσαν σας (τήν ἴδια με τήν γλώσσαν τοῦ Πλάτωνος) «πᾶσα σελίς, τί λέγω (τί λέγετε;) πᾶσα σελίς; πᾶσα γραμμῆ, πᾶσα φράσις, πᾶσα λέξις εἶνε αὐτή αὐτή ή Μεγαλοφυῖα ὀμιλοῦ-σα, τέρπουσα, γοητεύουσα, διαχέουσα (με κανένα ποτιστήρι χωρῖς ἄλλο) ἰδέας ἀπαραμίλλου κάλλους, κρυσταλλώδους διαυγείας...». Ἄλλά, μόλις τὰ εἶπατε αὐτά και τὰ χαλνᾶτε μόνος σας. Βλέπω ὅτι ἐγελάσθηκα, ὅτι ἠπατήθην. Ἐπειδῆ παρατηρῶ ὅτι και εἰς τήν γλώσσαν αὐτήν ἠμπορεῖ κανεις να πῆ και πράγματα πού βρίσκονται στοῦς ἀντίποδας τῆς Μεγαλοφυῖας.

Παρατίθημι ἄπλῳς τυχαῖως ληθείσας τινὰς λέξεις (φοβοῦμαι πάντα μήπως ὕπαθῆσῃ κανεις ὅτι ἐπίτηδες βάζω ἑλληνικοῦρες, και ὁμως μιμούμαι πι-στότατα τήν γλώσσαν «ήν γράφετε» κτλ.) ἐκ τοῦ

παρ' ὁμῶν παρακειμένο· χωρίου: ἰραησόμενον, τύ-πασθαι, ὕπεκίον, δεισθαι, χαλεπαίνω, δ ἄν, εἰν-τε. Τοιαύτας λέξεις και τοιοῦτους τύπους φαντάζε-σθε ἰκανθούντας εἰς τὰ χεῖλη τοῦ στίλβωτοῦ τοῦ πλήρους μένους, εἰς τό στόμα τῶν ἐμπόρων και ὀλων ἐν γένει τῶν «γνησίῳν Ἐλλήνων, ὡν ή γλώσσα βλί-νει πρὸς τελείαν ἀνακκίνισιν και ἀποκαθαρσιν τῶν γνησίῳν...». Ἄν ἡμεῖς ἐνσταλαζόμεν εἰς τὰς ὕμετέ-ρας διανοίας δηλητήριον, καθώς εἶπατε, βλέπω ὅτι και ὁμεῖς ἔχετε μιαν πολύ μεγάλην φιλίην με τήν καινούρια σημασία· στήν γλώσσα τοῦ Πλάτωνος οἱ φιάλες δεν εἶχαν φελλούς, οὔτε λαίμους, ἐπειδῆ ἦσαν πιατέλες) και ἐνοεῖτε συνεχῶς να μάς φαρμακῶνε-τε με τό δηλητήριόν σας ἐκεῖ ὅπου ἡμεῖς μόνον φάρ-μακον παρέχομεν. Δεν σας ἐρωτῶ καν ἄν και τό σπῖ-τι σας καταλέγηται εἰς τὰς γνησίας ἑλληνικάς οἰ-κίας· φοβοῦμαι ὅτι ἄν εἶπτε και, τό «κἄν διαρα-γῆτε ψευδόμενοι» θά εἶρη πολύ εύκολα μιαν νέαν ἐ-φαρμογήν. Οὔτε ἔχω καιρόν να σας ἄπαντήσω εἰς τό ἄλλο πού μ' ἐρωτᾶτε, ἄν δεν βλέπωμεν τόν κα-θαρισμόν τῆς γλώσσας, ἄν δεν βλέπωμεν τὰς σελί-δας τῆς ἐθνικῆς ἱστορίας, τήν ἀθαιρομένην γλώσ-σαν τῶν κατωτέρων κοινωνικῶν στρωμάτων. (Δόξα τῷ Θεῷ πού ἄρχισαν να πλύνονται. Ἄλλά φροντίστε να πλύνουν ὀλόκληρο τό πρόσωπο, και τὰ χεῖρα). Ὅτ ἔχάναμεν πολύν καιρόν και εἰς τό τέλος θά ἠναγκαζόμεν να ὀμολογήσω ὅτι βλέπω κάτι, je vois bien quelque chose, ἄλλά ὅτι δυστυχῶς δεν ξέρω τί ἔπαθαν τὰ μάτια μου και... je ne di-tingue pas très—bien

Σας ἐρωτῶ. Διά να ὕποστηρίξητε τὰς γλωσσι-κάς σας ἰδέας δεν διατίθετε ἄλλα ἐπιχειρήματα ἀπό τὰ ἰθικά σας, τὰ τόσῳ ἐφθραφτα; (Εἶναι ἀπό τίς λέξεις τῆς δικῆς σας γλώσσας, ὄχι τῆς άρχαίας, οἱ ὁποῖες ἀδεν εὐρίσκουσιν ἐν τῇ ψυχῇ μας τήν δέουσαν ἀπήχησιν»· φθραφ δεν είναι γιά μάς ή γλυκυτάτη μουσική). Διά να πολεμήσετε τήν εἰσχωγήν τῆς μπίρας δεν γινώσκειτε, λέγω, ἄλλα ἐπικουρήματα, εἰμῆ τό αἶμα και τὰ δάκρυα, τοῦς πρόσφυγας τῆς Ρωμυλίας και τὰ θύματα τῶν Βουλγαρικῶν μαχαι-ρῶν; Οἶμοι, λέγω ὑμῖν, ἄν ἐνταῦθα ἐποικοδομητε τήν πίστιν σας. Ζητεῖτε να πλαισιώσετε τό γλωσ-σικόν ζήτημα με τό τόσῳ βολικόν—pardon, ἔθελα να εἶπω comfortable—και τόσῳ περίλαμπρον και θαμβωτικόν πλαίσιον τῶν ἐθνικῶν ἰδεῶν. Ἡ ἰδέα ὄντως δεν ἐστῖ αὐτά τὰ «εἰστί», τὰ «γινώσκω» δεν μου πολυέρχονται στήν πέννα· ἄλλά εἶδα ὅτι και

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

BIBLIO ΠΡΩΤΟ

139. Οἱ Λάκωνες λοιπόν κατά τήν πρώτη ἀπο-στολή τέτια πρόσταξαν κι' ἀντιπαραγγέλλησαν ὡς πρὸς τό διώξιμο τῶν μολυσμένων. Ἰστερα πάλι συ-χνοπηγαίνοντας τοῦς προστάξαν να τραβηχτοῦν ἀπό τήν Ποτείδαία και ν' ἀφίσουν ἀφτόνομη τήν Αἴγι-να, μα πρῶτα πρῶτα και καθαρῶτατα τοῦς πρόλε-γαν πῶς, ἄ δε θέν πόλεμο, πρέπει ν' ἀκυρωθεῖ τό Μεγαρικὸ ψήφισμα, ὅπου τῶν Μεγαρικῶν τοῦς εἶταν ἀπαγορευμένο κάθε λιμάνι σ' ὅλα τό κράτος τῶν Ἄθηναίων, καθώς κι' ή Ἄττική ἀγορά. Οἱ Ἄθη-ναῖοι ὁμως αὔτε σ' ἄλλα ἔκουγαν οὔτε ἀκύρωσαν τό ψήφισμα, κατηγορώντας τῶν Μεγαρικῶν καλλιέργεια τῆς γῆς τῆς ἱερῆς και τῆς μή χωρισμένης, καθώς και παραλαβῆ τῶν σκλάβων ὄσων ἔξοκσταν. Τέλος ὅταν ἦρθαν οἱ στερνοὶ γερόντοι ἀπό τῆ Σπάρτη και δεν ἔλεγαν τίποτα συνησιτό τοῦς πρῖν, παρά θετι-κά τοῦτο, πῶς «οἱ Λάκωνες θέλου τήν εἰρήνην να

»σταθεῖ, μα ἄν εἶναι να σταθεῖ, πρέπει ν' ἀφίστε» τοῦς Ἐλλήνες ἀφτόνομους», τότες ἔκαναν οἱ Ἄ-θηναῖοι συντυχία χωριστή μεταξύ τους κι' ἀποφά-σισαν μιὰ και καλή να συζητήσουν κάθε ζήτημα και ν' ἀποκριθοῦνε σ' ὅλα. Τότες σηκώθηκαν και μίλη-σαν πολλοὶ πηγαίνοντας και με τίς διό τίς γνώμες—ἄλλος πῶς ἀνάγκη ὁ πόλεμος, ἄλλος πῶς ἄς μή γίνετα σκάνταλο εἰρήνης τό ψήφισμα και στερνός σηκῶθη ὁ Περικλῆς τοῦ Σανθίππου, ὁ ἐπισημότατος Ἄθηναῖος τῆς ἐποχῆς του, ἀντρας πολύ ἄξιος θες ὡς κυβερνήτης θες ὡς ρήτορας, και τοῦς συβούλεψε σάν ἔτσι

140. «Γνώμη ἐγῶ πάντα, ὦ Ἄθηναῖοι, στίκω »στήν ἴδια, να μή σκύψουμε στοῦς Πελοποννησιῶτες, »ἄν και ξέρω πῶς μ' ὄση ὀλύγα πείθεσαι πρὸς πό-λεμο, με τόση δεν τόν ἐνεργεῖς ἄμα ἀρχίσει, παρά »κατὰ τῆ φορά γυρνᾶει και τοῦ ἀθρώπου ή γνώμη.» Μά βλέπω, και τώρα τὰ ἴδια ἀπαράλλαχτα πρέ-»πει να σας παρακινήσω, και δίκιο, ὄσοι πιστεῖτε, »τήν κοινή ἀπόφαση, ἄν τίποτα ἴσως σκουντάσει, »ἄν τῆ διαφεντίψτε· ἄλλιῶς, μηδῆ σάν κατορθῶ-»νομε, να μή θέτε και δική σας τῆ σοφία. Γιατί »μπορετό τῶν ἔργων να στραβῶσουν οἱ περιπλοκάς, »ὄσο στοχαστά κι' ἄ λογαριάσει ὁ ἄθρωπος· γιά

»τοῦτο μάλιστα, κι' ὅτι βγεί ἀναπάντεχα, συχνά »ἄλλε φταίει ή τύχη.

»Τῶν Λακῶνων λοιπόν και πρῖν εἶταν ζῆστερη »ἡ κακοβουλία, μα τώρα πιά πολύ. Γιατί ἐνώ ή »σκυνθήκη ὀρίζει να προτεινοδεχόμεσθε δική των δια-»φορῶν χωρῖς ν' ἀγγίξουνται ὄσα κρατεῖ ὁ καθείς »μας, ἀφτοὶ οὔτε κάλεσαν δική οὔτε δέχονται τήν »πρότασή μας, παρά προτιμοῦνε με πόλεμο κἄ-»ἄλια παρά με λόγους φιλικούς να κανονιστοῦν τὰ »ζήτήματα, και τώρα ἔρχονται τέλος με προστι-»ηγές, ὄχι πιά με παράπονα. Γιατί ἀπαιτοῦνε να »τραβηχτοῦμε ἀπό τήν Ποτείδαία, ἀπαιτοῦνε ν' ἀ-»φίσουμε ἀφτόνομη τήν Αἴγινα, και ν' ἀκυρώσουμε »πτό Μεγαρικὸ ψήφισμα. Οἱ τελευταῖοι μάλιστα ἀ-»φτοὶ πού ἦρθαν μάς λένε ρητά ν' ἀφίσουμε ἀφτό-»νομους και τοῦς Ἐλλήνες. Μά μή νομῖσει κανεις »σας πῶς μικρόλογη θά εἶναι ή ἀφορμή τοῦ πολέμου »ἄ δεν ἀκυρώσουμε τό Μεγαρικὸ ψήφισμα, πού κα-»θηφτό προφασίζονται πῶς ἄν ἀκυρωθεῖ δὲ θά γί-»νει τάχα ὁ πόλεμος, μήτε ἄς μή σας μένει· πῶς »ἄλλη πῶς ἐνα τίποτα σας παράσσει. Γιατί ἀφτό »ἄδῃ τό τίποτα κλεί καθῆ δικιμή και ξάνοιγμα τῆς »ψυχῆς σας, κι' ἄν ἀφτοῦ κλονιστεῖτε, ἐφτός θά σας »προσταχτεῖ κι' ἄλλο σοβαρῶτερο, με τήν ἴδια πῶς

Χαρά ειναι στα μάτια μας τὸ κλάμα
Σὰν στὰ λουλούδια τὰ μαργαριάρια.

Στὸ φῶς ἀνατριχιάζουν τὰ χορτάρια.
"Ὅλο τραγοῦδι τὰ πουλιά, τί θάμα!
Καὶ τῆς ζωῆς τῆς πλούσιας τ' ἄγιο νᾶμα
Μ' ἕνα ποτήρι πῖναν τὰ ζευγάρια.

Μὰ κάπου ἐκεῖ ἡ ἀγάπη εἶχε γλιστρήσει
Καὶ τὰ μπουμπουκία γίνονται λουλούδια.
Χρῶμα καὶ φῶς καὶ μύρα εἶταν τραγοῦδια.

Καὶ μᾶς ποὺ ὁ ἕννος πῆρε ἀπ' τὸ μεθύσι
Μᾶς ἦρε ὁ ἥλιος ἀγκαλιὰ στὸ χῶμα
Μ' ἕνα λουλούδι τρυφερὸ σὺν σιόμα.

7.

Βαρῖὰ κἀθεται ἡ νύχτα στὴν καρδιά μου.
Τί στενοχώρια ἀπόψε δλόγυρά μου!
Κάπου μὲ σέρνει ἡ νύχτα, ποῦ; δὲν ξέρω
Κι' ἄλλοῦ τὸ νοῦ μου, ἄλλοῦ τὰ πόδια φέρω.

Τὸ μάτι μάταια τρέχει καὶ γυρνᾷ
Ἀπὸ σκοτάδι σὲ διπλὸ σκοτάδι.
Τὸ φῶς μὲς στὴν καρδιά μου ποῦ εἶχα, πάει!
Κι' οὐτε πυγολαμπίδα αὐτὸ τὸ βράδυ.

Μόνο ψηλά τὸ μάτι μου ἀνταμώνει
Μὲς ἀπ' τὰ φύλλα μόνη συντροφιά του
Ἐνα ἄστρο ποῦ ἀπ' τὴν τρέμουλη φωτιά του

Μὲς στὴν καρδιά μιὰ ἀχιτίδα μοῦ καρφώνει
Σὰν λόγχη σὲ ἄρρωστο ποῦν' τοῦ θανάτου,
Ἄχ, καὶ τ' ἄστέρι ἀκόμα μὲ πληρώνει!

ΜΗΤΣΗΣ ΚΑΛΑΜΑΣ

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Πουλιέται Δο. 6

στὸ Βιβλιοπωλεῖο τῆς Ἑστίας.

ΚΟΥΒΕΝΤΕΣ

Μ Π Ο Μ Π Η

Νὰ βίξω καὶ γὼ τὸσπορο μου
μὲς στοῦ φτωχοῦ τὴν πόρτα
Σὰ λαχιστὸς ὀπώλαχα
κι' ὄχι πλησιονικότα (1)
—Τὶ ἄνθρωπος ὀπώλαχε
καὶ δὲν τονε γνωρίζω
Ποῦ χρειώνει δίχως νὰ χρωστᾷ
καὶ γίνεται ἀφειλέτης! ..
(Μανιάτικο)

Ἡ Παρηγόρα ἔβγαλε τὸ γεμενὶ καὶ τ' ἔπλωσε
στὴν ποδιά της· ζεδίπλωσε τίς κοντόχοντρες μαῦρες
τῆς πλεξίδες καὶ βάλθηκε νὰ τίς χτενίζει. Ψηλο-
μελάχρινη καὶ γιομερή, μὲ τὴν ὄψη γυρισμένη κατὰ
τὴ φωτιά· ὁ Στασινὸς ἀκκουμπισμένος στὸν τοῖχο
τοῦ παραγωνοῦ τὴν τηράζει. Τὰ μαλλιά της χυθί-
κανε κατὰ μπροστά της σγουρὰ καὶ φουντωτά· στὸν
κόρφο της εἶτανε ξεθηλόκωτες δυὸ κόπιτσες, ποὺ
ἀνασηκώονταν στὴν ἀνάσα της, γιομάτα κἄτου ἀπὸ
τὸν ἀλαντζά. Ὁ Στασινὸς ροδοκοκκίνιζε ἀπὸ τὴ
φωτιά, καὶ τὰ γελαζόμενα μάτια του ψιχαλιζανε·
τὰ μαλλιά του πέφτανε ἀξάγκλιστα στὰ μελίγγια
του καὶ στὸ κούτελό του· Ἡ Παρηγόρα: Καὶ τίνα
τάχα θὰ μοῦ μολοήσης; Ὁ Στασινὸς: Τίνα; ρω-
τιέου, καὶ ἀπέικαστο. (Ἡ γριά κοιμισμένη στὴν
ἄλλη μεριά, στὴν ἀγκωνή, ἀνασειόστηκε· γυρίσανε
καὶ τηράξαν· ἡ φωτιά σπύθισε καὶ δαβλί σφούριξε.)
Ἡ Παρηγόρα: Ἄν εἶναι φίλος νὰ διαβεῖ κι' ἂν εἶ-
ναι ὄχτρος νὰ σκάσει, τῆς πικροδάφνης τὸ ζουμι νὰ
πιεῖ νὰ μὴ χορτάσει...μίλα δόλιε, τίνα ξεσυνήσες;(2)
Ὁ Στασινὸς: σωπαίνει καὶ τὴν τηράζει χαμογε-
λώντας. Ἡ Παρηγόρα: Κοψόχρονο μὴ μαραφούλη-
σες (3) τὴν Ἀγγέλω;... Ὁ Στασινὸς: Μὴ μὲ τσιγ-
κλᾶς... (Ἡ Παρηγόρα, διπλώνει τὸ γεμενὶ. Ὁ
Στασινὸς ἀναστεναίξει).

Ὁ Στασινὸς: Θέεις ἀληθινὰ μου νὰ σοῦ μι-
λήσω; Τίνα ταιριάζει σοῦ τάχα: τὸν πῆρες γιὰ τὸ
βιό του; στὰ μάτια του νὰν τὸ βάλει· σὰν τονε
βλέπω σὰν τὸ χάρο μου φαίνεται.

Ἡ Παρηγόρα: Σὰν μοῦ λαχεῖ τῆς μοῖρας μου
εἶτανε γραφτό· ἔλα, κακώσου.

Ὁ Στασινὸς: Τόμου σὲ θυμοῦμαι· ἀπὸ τότες σ'
ἀγάπησα· νὰ πω εἶπα στὴ σπορὰ νὰ τὴν κρυφοτη-

- 1. Ἐπιτηδες.
- 2. Ἀφαιρέθηκες.
- 3. Ἐψαχες· μάλιζες.

ράξω, πίσω ἀπὸ τὸν ἀρμακὰ (4)· χ' ἔθλα πίσω ἀπὸ
τὰ βᾶτα· ἔσπερες μὲ τὴ γριά· μάννα σου καὶ σὺ
τραγοῦδασε. ἌΝὰ πάρω ἕναν ἀνήφορο ν' ἔρθῶ νὰ σά-
παντήσω...» (Ἐξεχάστηκε καὶ τὸ εἶπε τραγουδιστὰ.
—Ἡ γριά ἀνασειόστηκε, ἀνάκατσε στὸ στρωσίδι
τῆς μὲ τὴ ράχη· τὰ μάτια της φρίνονταν ὄβυσσενα,
κλειστά).

Ἡ Παρηγόρα (τηράζοντας τρομασμένα κατὰ
τὴ γριά). Δὲ σοῦ εἶπα σῶπαινε; (Σωπαίνουνε· ἡ
γριά ξαναπέφτει στὸ στρώμα της, καὶ ἀποκοιμίζεται·
Ὁ Στασινὸς γέρνει καὶ λείει κατὶ σταῦτι τῆς Παρη-
γόρας· κείνη χαμογελάει πονηρὰ, χαμηλώνει τὰ μά-
τια, καὶ γέρνει ἀπάνω του. Καὶ λείει: Κο...φῶ...
χρο...νο...Κείνος τὴν ἀγκαλιάζει, τὴ φιλεῖ· ἡ γριά
ἀνασειεται πάλι, ἀνασηκώνεται, χαμουριέται, καὶ
λείει: Χού...Θεούλη...τίνα γέννηκες, Παρηγόρα!...κοι-
μήθηκες;—Κεῖνοι ἀνασηκώθηκαν σιγά καὶ τραθή-
χτηκαν στὴν ἀγκωνή).

Ἡ Γριά: Μπὰ ξωθὸ σου...μὴν ἔπαθε καὶ τί-
ποτα... (σηκώνεται καὶ πρὶ ψάχοντας καὶ σκοττα-
θοντας κατὰ τὸ στρωσίδι τῆς Παρηγόρας· ἐπίκατε
τίς ἀντρομήδες). Κεῖνα εἶναι ζεστά· ποῦ νὰ διακεῖ;
(Στάθηκε λίγο, ἀπὸ φώναξε· Παρηγόρα!...ναὶ...
(γύρισε στὸ στρωμένο της πασπατευτὰ· ἔπεσε, χι-
μουρήθηκε). Ἦ, ὦ, τίνα βάνει μὲ τὸ νοῦ του κανέ-
νας... (Ἦστερα τῆς φάνηκε σὰν κάποιος νὰ σύμπη-
σε (5) τὴ φωτιά· ἀπλωσε τὸ χέρι κατὶ νὰ πιᾶσει·
χαμογέλασε). Ἀχμια, λάμια!... (φώναξε τὴ σκύλα·
κείνη πῆγε κοντὰ της κουνώντας τὴν οὐρὰ της.)
Ποῦ εἶναι μωρέ; ποῦ εἶναι;.. Ὁχού, μὴν ἔπαθε ὁ
Γιερέας τίποτα; (Ἦστερα σῶπασε.— Ὁ Στασινὸς
καὶ ἡ Παρηγόρα περᾶσανε σιγά, πολὺ σιγά, τὴ μεσάν-
τρα· ἀκούγονται πατήματα στὴν πέτρινη σκάλα).

Ἡ Παρηγόρα: Ἄκου τος· πῆγαινε στὴ σοφίτα·
(Τούτη κάνει πὼς ράβει, καθισμένη κοντὰ στὸ λυ-
χνάρι).

Ὁ Γιερέας—(μ' ἀλευρωμένα μαλλιά καὶ γένεια
ποὺ φαίνονται ἀσπρότερα). Παρηγόρα!...ποῦ εἶναι;

Ἡ Γριά: Ἦρες παιδί μου; Καλόσμουτο· ποῦ
εἶναι; μεδὰ ξέρω; τίνα νὰ εἰπῶ ἡ δόλια· μίλησα.
Ξαναμίλησα, ἄχνα· πῆγα ψαχουλεύτὰ στὰ στρωσίδια
μὴ καὶ κοιμότανε· εἶτανε ζεστά· ποῦ νὰ διακεῖ... (3)
γιὰ ζύγωσε γιὰ νὰ σοῦ εἰπῶ... (Ὁ Γιερέας ζυγώνει).
Γιὰ καιροφύλαχ τη...ξέρω καὶ γὼ...στὴ ρούγα κατὶ

- 4) Τεῖχος, χωρίσμα τεῖχινο τοῦ χωραφιοῦ.
- 5) Φύσηξε, κέντησε.
- 6) Πῆγε, -δίεσε-διέκε.

καρτεροῦν ἴσως ἀποφάσιζαν τὸν κίντυνο θαρρύνοντας
»τὴν ἀνεπιστήμη μὲ τὸ πλῆθος τους, ὅμως ἀποτε-
»λειωμένοι μὲ πολλὰ θὰ στέκουν ἄργοι, καὶ μὲ τὴν
»ἀγυμνασία θὰ κχατνήσουν ἀτεχνότεροι, καὶ τότες
»καὶ δειλότεροι. Γιατί θέλουν τέχνη τὰ ναφτικά, ὅση
»τίποτα ἄλλο, καὶ δὲ σηκώνουν ἀπερηγη σπουδῆ, ἔ-
»ντι ὅταν τύχει, ἴσως μάλιστα ἀπαιτοῦν οὔτε ἄλλο
»πᾶρergo νὰ μὴν ταραζεῖ τὴ σπουδῆ τους.

143. »Μὰ ἄς ποῦμε πὼς ἀγγίζου τῆς Ὀλυμ-
»πίας τοὺς θεσσαερούς καὶ τῶν Δερφῶν καὶ πὼς μ'
»ἀνώτερο μιστὸ προσπαθοῦνε νὰ μᾶς κόψουν τοὺς ξέ-
»νους μᾶς νάφτες. Σοβαρὸ ἀφτό, ἂν ἐμεῖς μπαίνοντας
»οἱ ἴδιοι μὲ τοὺς μέτοκούς μας στὰ καρᾶθια δὲν εἶ-
»μαστε ἰσόπαλοί τους. Μὰ ὅμως εἶμαστε, καὶ τὸ
»σπουδαιότερο, ἔχει ὁ τόπος μας πλοιαρχούς δικούς
»του, ὅπως ἔχει καὶ τὸ ἄλλο προσωπικό ἀνώτερο καὶ
»πιο πολὺ παρ' ὅσο ὅλη ἡ ἄλλη Ἑλλάδα. Καὶ μ'
»ἀφτοθέλητο κίντυνο κανεῖς ξένος δὲ θὰ δεχτεῖ νὰ
»καταντήσει ξόριστος κι' ἀντάμα μὲ μικρότερη ἔλ-
»πίδα ὡς σύντροφός τους νὰ μᾶς πολεμᾷ, γιὰ νὰ
»κερδίσει τάχα μεγάλο μιστὸ λίγες μέρες.

»Τέλος, ἂ χτυπήσουν τὸν τόπο μας μὲ τὸ πε-
»ζικό τους ἀπὸ τὴ στεριά, θ' ἀρμενίσουμε κι' ἐμεῖς
»σετὸ δικό τους ἀπὸ τὴ θάλασσα, κι' εἶναι θαρρῶ κά-

»τι βαρύτερο ἂν πάθει μέρος τῆς Πελοπόννησος παρὰ
»ἂν ὀλόκληρη ἡ Ἀττικὴ. Γιατί ἄμαχοι ἀφτοὶ δὲν
»ἀντικερδιζου ἄλλο μέρος, μὰ ἐμᾶς μᾶς εἶναι ἀνοι-
»χτοὶ τόποι πολλοὶ καὶ στὰ νησιά καὶ στὴ στεριά·
»γιατὶ εἶναι μεγάλη τῆς θάλασσας ἡ δύνημη. Καὶ
»συλλογιστεῖτε. Ἄν εἶμαστε νησιώτες, ποῖο θὰ μᾶς
»εἶταν πιὸ ἀπρόσβλητοί μας; Λοιπὸν καὶ τώρα πρὶ-
»πει ὅσο γίνεται σὰ νησιώτες νὰ λογαριάσουμε, πα-
»ραιτώντας μετόχια καὶ σπύτια καὶ φρουρώντας τὴ
»θάλασσα καὶ χώρα, κι' ἡ καταστροφή τους ἄς μὴ
»μᾶς παρασύρει νὰ ζητοῦμε μάχες μὲ τοὺς Πελο-
»ποννησιώτες ποῦναι τόσο πολλοὶ. Γιατί ἂ νικήσου-
»με, πάλι θὰ πολεμοῦμε ὄχι λιγώτεροι; ἂν πάθου-
»με, τὰ συμμαχικά μας ποῦ μᾶς ζωντανέθουν χά-
»νονται τὴν ἴδια στιγμῆ· γιὰτὶ δὲ θὰ καθήσουν
»ἡσυχοὶ οἱ συμμαχοὶ μας; ἄμα μᾶς λείφουν τὰ μέσα
»προσβολῆς. Μῆτε ἄς κλαίμε σπύτια καὶ μετόχια,
»παρὰ τοὺς ἄντρες· γιὰτὶ χτήματα δὲν κερδιζου
»ἄντρες, παρὰ οἱ ἄντρες χτήματα. Κι' ἂ νόμιζα
»πὼς θὰ σὰς πείσω, θὰ σὰς παρακινούσα νὰ βγεῖτε
»καὶ μὲ τὰ ἴδια σας τὰ χέρια νὰν τὰ καταστρέψετε,
»δειχόντας στοὺς Πελοποννησιώτες πὼς δὲ θὰ σὰς
»κλονίσει ἡ συλλογὴ τους.

144. »Πολλοὺς κι' ἄλλους ἔχω λόγους πειστι-

»κούς νίκης ἂ στέργετε ὅσο πολεμάτε νὰ μὴν κυν-
»ηγάτε καινούργιες κατὰχτησες μῆτε νὰ φορτώνεστε
»ἀφτοζήτητους κιντύνους· γιὰτὶ πιὸ φοβοῦμαι τὰ
»δικὰ σας λάθια παρὰ τῶν ἀντίθετων τοὺς μηχανι-
»σμούς. Ἐκεῖνα ὅμως σ' ἄλλο μου λόγο θὰ ζητήσω,
»σὰ φτάσει ἡ ὥρα ἡ ἐνεργῆ. Τώρα ἄς ζαποστῆλου-
»με τοὺς γερόντους ἀπαντώντας τους πὼς θ' ἀνοί-
»ξουμε στοὺς Μεγαρίτες ἀγορὰ μας καὶ λιμάνια, ἂν
»καταργήσουν κι' εἰ Λακωνες τοὺς ἀποκλεισμούς
»τῶν ξένων, εἴτε ἐμᾶς εἴτε τῶν συμμαχῶν μας—
»γιατὶ ὅπως τοῦτο δὲν ἀπαγορέβεται ἀπὸ κῆθρα,
»ἔτσι μῆτε ἐκεῖνο—καὶ τίς πολιτεῖες πὼς θὰν τίς
»ἀρρίσουμε ἀφτόνομες, ἂν τίς εἶχαμε ἀφτόνομες
»καὶ στὸν καιρὸ τῆς συνθήκης κι' ὅταν κι' ἐκεῖνοι
»ξαναπαρὰχωρήσουν στὶς δικές τους πολιτεῖες νὰ μὴν
»ἀφτονομιοῦνται κατὰ τὰ Λακωνικά σύφορα παρὰ
»τὰ δικὰ τους, ἔτσι ὅπως θέλει ἡ καθεμιά. Ἐτοι-
»μοὶ ὅμως εἶμαστε, ἄς τοὺς ποῦμε, νὰ δικαστοῦμε
»ὅπως ὀρίζει ἡ συνθήκη· εἰδὲ πόλεμο, ἐμεῖς δὲ θ'
»ἀρχίσουμε, μὰ ἂν ἀρχίσουν θὰν τοὺς ἀντικρούσου-
»με. Γιατί ἀφτὰ εἶναι δίκια, ἀφτὰ ἀξιοπρεπα τοῦ
»τόπου ν' ἀπαντήσῃ».

145. Σὰν ἔτσι μίλησε ὁ Περικλῆς, κι' οἱ Ἄ-
»θναῖοι πείστηκαν πὼς ἀφτὴ εἶταν ἡ καλύτερη πο-

αὐτὰ ἀνήκουν στὴν γλῶσσα, ἢν ἐσπουδάσατε, ἢν μόνην ἰννοεῖτε, τὰ τιμαλφέστατον κειμήλιον κτλ.) αἰσχρά (μὴ μὲ παρεξηγήσετε· στὴν γλῶσσα τῶν «γνησίων» σημαίνει ἀσκημα). Ὅστις ἀκούσῃ ὅτι κρευοργεῖται ἡ Μακεδονία, ὅτι ἀπόλλυται ὁ ἅγιος Τάφος σπεύδει καὶ αὐτὸς νὰ προσθῇ τὸ ἀνάθεμά του κατὰ τῶν ἐθνοκτόνων· ὁ πατριωτισμὸς τυρλοῖ. Καλὴ λοιπὸν ἡ ἰδέα, καλὸν (μὲ τὴν «ἀθάνατον» σημασίαν) τὸ πλαίσιον, ἀλλὰ προσέξτε μὴ τοι θραυσθῇ ἡ μεγάλη καὶ ἀνεκτίμητος εἰκὼν, ἐν τῷ στενῷ πλαίσιῳ, ἐνθα ἀποπειράσθε νὰ τὴν συσφίξῃτε.

Ἐπικαλεῖσθε τοὺς ἐθνικούς λόγους μετὰ τῆς συνήθους δυστυχῶς καὶ οἰκείας ὑμῖν ὑπερευαισθησίας καὶ ἐκνευρισμοῦ καὶ ἰννοεῖτε νὰ κυριαρχήσῃ ἔρον ἄρον ἡ λογικὴ των, ἡ ἀρχὴ ὅτι ἂν ὁ τενεκέσ δὲν γίνῃ λευκοσίδηρος, πᾶσι, χάθηκε ἡ Μακεδονία· ἂν δὲν πετάξωμε τὰ παντζούρια ἀπὸ τὰ παράθυρά μας, οἱ πρόσφυγες ἐπανακαμπτοῦσιν οἰκίδε, ἀπειπίδες καὶ ἐψευσμῆνοι τῶν ἐλπίδων των.

Ἐπικαλεῖσθε τοὺς ἐθνικούς λόγους καὶ πόρρω, πορρωτάτω ἀπέχετε ἀπὸ τοῦ νὰ νοήσητε, νὰ συλλαβήτε τὴν ὑπερμεγάλην ἐθνικὴν σημασίαν, ἥτινα κείνηται ἡ Μεταρρύθμισις ἐπιτυχοῦσα. Τὴν σημασίαν ἐκείνην, ἢν ἐναγγουζοῦσιν οἱ δὲ Brugmann ἢ Thumb, ὁ Krumpacher, ὁ Dieterich, νὰ εἰπωσι «Πόσον σπουδαία καὶ οὐσιώδης διὰ τὰς ἐπερχομένας γενεάς τῆς Ἑλλάδος εἶναι ἡ γλωσσικὴ μεταρρύθμισις, δὲν δυνάμεθα ἴσως ἀκόμη νὰ περατήσωμεν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν. Εἶμαι πεπεισμένος ὅτι ἔχει διὰ τὸ μέλλον σοβαρώτερα ἐπακολουθήματα ἢ ὁ μέγας ὑπὲρ ἀπελευθερώσεως ἀγὼν κατὰ τὰς ἀρχάς τῆς 19ης ἑκατονταετηρίδος. . . . Εἶμαι στερεῶς πεπεισμένος ὅτι οἱ Ἕλληνες ἂν λύσωσιν ὁρθῶς τὸ γλωσσικὸν ζήτημα, ὅπερ ἐν τῷ παρόντι δι' αὐτοὺς εἶναι σπουδαιότερον ὑπὲρ πάντα τὰ πολιτικά, στρατιωτικά καὶ οἰκονομολογικά ζητήματα, εἶναι κεκλημένοι νὰ διεδραματίσωσιν εἰς τὸ μέλλον σπουδαῖον πρόσωπον. Αὐτοὶ θὰ εἶναι· πρὸ παντὸς ἐκείνοι εἰς τοὺς ὁποίους λαγγάνει ἡ ἀναγέννησις τῆς ἀνατολῆς. . . . » «Δὲν ὑπάρχει διὰ τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος σπουδαιότερον ζήτημα παρὰ ἂν θὰ ἰδουθῇ νὰ σπᾶσῃ τὴν παράδοσιν καὶ νὰ ἐνωθῇ τοῦμπαν μὲ τὴν φυσικὴν γλῶσσαν τοῦ παρόντος». α' Ἡ πνευματικὴ ζήρσις θὰ ἐκλείψῃ, ἡ πνευματικὴ ζωὴ θὰ ἀναδῶτῃ νέκ ἀνθὴ μόλις ἀποτινάζωσιν οἱ Ἕλληνες τὰς ἀλύσεις ψευδοῦς Κλασικισμοῦ. Εἰδεμῆ

πρέπει νὰ ὀρρωδῶμεν ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς θὰ ὑποσκελισθῇ ἀπὸ τὰ νεώτερα βαλκανικὰ ἔθνη, ἄπερ εἰσὶ ἰσραμμένα πρὸς τὸ Παρόν καὶ τὴν δρόσον αὐτοῦ.

Δὲν ἀμφιβέλλω, φίλε κύριε, ὅτι τοὺς γινώσκοντες ὄλους αὐτοὺς τοὺς Γερμανοὺς ὧν ἐμνημόνευσα· ἀλλὰ ἐπειδὴ ἴσως τυχὸν ἐλησημονήσατε τοὺς τίτλους των καὶ ἐπειδὴ ἕνας ἄλλος ἴσως θὰ εἴπῃ «καὶ ποιοὶ εἶναι ἐπὶ τέλους αὐτοὶ, καὶ τί ξέρουν, καὶ μὲ τί δικαίωμα ἔρχονται καὶ μᾶς συμβουλεύουν, καὶ δὲν κἀθονται κκλύτερα σταῦγά τους;», ἵνα ἀποφύγωμεν λοιπὸν ὄλας αὐτάς τὰς δυσαρέστους παρεξηγήσεις, θὰ μοῦ ἐπιτρέψῃτε νὰ σᾶς ὑπενθυμίσω τοὺς τίτλους των καὶ τὰ ἔργα των.

Ὁ Κρούμππαχερ εἶναι καθηγητὴς ἐν Μονάχῳ τῆς Βυζαντινῆς καὶ νέας ἑλληνικῆς γλώσσας καὶ λογοτεχνίας, ὁ ἰδρυτὴς τῆς Βυζαντινολογίας, ὑψώσας τὴν ἐπιστήμην αὐτὴν εἰς τὴν σημερινὴν τῆς περιωπῆν, ὁ βαθύτερος γνώστης καὶ μοναδικὸς μελετητὴς τῆς μεσαιωνικῆς μας γλώσσας καὶ γραμματείας, ὁ συγγραφεὺς τῆς τριτοῦ Ἱστορίας τῆς Βυζαντινῆς λογοεχίας.

Ὁ Τούμπ εἶναι καθηγητὴς εἰς τὸ Μάρμπουργκ, διδάσκων καὶ τὰ νεοελληνικά· εἶναι ἀπὸ τοὺς σπουδαιότερους μελετητὰς τῆς μεταγενεστέρας καὶ νέας ἑλληνικῆς καὶ συγγραφεὺς τοῦ σπουδαίου ἔργου περὶ τῆς Κοινῆς, καθὼς καὶ τῆς μεθοδικωτέρας νεοελληνικῆς γραμματικῆς.

Ὁ Ντίτριχ, ὁ μὲ τὴν ἀγάπην καὶ αὐταπάρνησιν ἀφιερῶθεις εἰς τὴν μελέτην τῆς γλώσσας μας, εἶναι ὁ συγγραφεὺς τῆς Ἱστορίας τῆς Βυζαντινῆς καὶ Νέας Ἑλληνικῆς Λογοτεχνίας, τῶν ἐρευνῶν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν κ. κ.

Ὁ Μπρούμμαν τέλος, εἶναι καθηγητὴς εἰς τὴν Λειψίαν τῆς Ἰνδογερμανικῆς Γλωσσολογίας, συγγραφεὺς τῆς μεγάλης Γραμματικῆς τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσας, τῆς Γραμματικῆς τῆς συγκριτικῆς Ἰνδογερμανικῆς γλωσσολογίας.

Ὅλοι δηλαδὴ καὶ οἱ τέσσαρες ἕνας κ' ἕνας εἰς τὸ εἶδος των, σχεδὸν ὄλοι αὐθεντικότητας. Ὁ Μπρούμμαν ἀπὸ τοὺς μεγαλύτερους γλωσσολόγους, κορυφῆ, ὁ Τούμπ, μετὰ τῶν ξένων, ἀπὸ τοὺς καλύτερους γνώστας τῆς γλώσσας μας, ὁ Κρούμππαχερ ὁ πρῶτος καὶ κατ' ἐξοχὴν βυζαντινολόγος.

Καὶ ὄλοι των εἶναι σύμφωνοι· καὶ εἰς ὄλα· ὄλοι των ἔχουν τὴν ἴδιαν ἀκριβῶς γνώμην· καὶ ὄλοι των ἀντιπροσωπεύουν τὴν ἀσφῆν Γερμανίαν, ἀπὸ

τὴν ὁποῖαν ἐπεριμέναμεν ψυχρὰν κρίσιν καὶ δικαίαν ἐτυμηγορίαν.

Δὲν σᾶς τὰ ἀναφέρω τώρα διὰ αὐτὰ διὰ νὰ σᾶς φοβήσω μὲ τὰ ξένα ὀνόματα, οὔτε διότι ἐφαντάσθη ποτὲ ὅτι πρέπει νὰ σκέπτεται κανεὶς μὲ τὰς ἐτοιμοὺς γνώμας τῶν ἄλλων· ἐπὶ τέλους, καθὼς οἱ ἴδιοι ξένοι τὸ λέγουσιν, τὸ ζήτημα θὰ τὸ λύσωμεν ἡμεῖς μόνοι μας. Ἀλλὰ τὸ κάμνω διὰ νὰ δείξω ὅτι δὲν σκέπτονται ὄλοι καθὼς σεῖς· τὸ κάμνω διὰ νὰ ἰδῆτε, ὅτι ὑπάρχουν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων, γινώσκοντες τῆς ἱστορίας μας τῆς ἀρχαίας ὄσω καὶ τῆς μεσαιωνικῆς, οἱ ὁποῖοι συμφωνοῦν μᾶζύ μας καὶ ἐπιδοκιμάζουν τὴν γνώμην μας· θέλω νὰ σᾶς δείξω ὅτι εἰς τὴν μεταξὺ μας διαφωνίαν, ὅπου ὁ καθένας μας ζητεῖ νὰ ἐκσφαλίσῃ διὰ τὸν ἑαυτὸν τοῦ τὸ δίκαιον, τὴν ἀλήθειαν, τὴν ἀντικειμενικότητα, καὶ ὅπου ἐπομένως τὸ ἀντικειμενικῶς ὀρθὸν εἶναι διὰ ἕνα τρίτον, διὰ τὴν ἐλομελείαν μας, δυσεῦρετον ἢ δυσπαράδεκτον, ἢ δυνατὴ ἀντικειμενικότης καὶ ἀλήθεια, τὴν ὁποῖαν ἠμποροῦμεν νὰκούσωμεν ἀπὸ τὰ καταλληλότερα ξένα στόματα, αὐτὴ μᾶς δικαιώνει, αὐτὴ εἶναι ὑπὲρ ἡμῶν.

(Ἀκολουθεῖ)

M. ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΙΔΗΣ

ΑΠΟ ΤΟΥΣ «ΗΣΚΙΟΥΣ ΣΤΑ ΝΕΡΑ»

5.

Τὴ λύπη τοῦ χυνόπαρου καὶ μόνο
Στὰ κλάμενά σου μάτια εἶχα ἀγαπήσει·
Τὴ σιγαὴ βροχὴ εἶχα ἀποθυμήσει
Ὅπου σιραγγίζει τ' οὐρανοῦ τὸν πόνο.

Μὰ στῆς ἀγάπης μου τὸν κρύφιο θρόνον
Ἡ θλίψη σου δὲν ἤρθε νὰ καθῆσῃ·
Σ' ἕνα σπιτάκι μοναχὴ εἶχε ζήσει,
Ὅπως ἐγὼ μόνος οἰκοδύων.

Καὶ τώρα, κοίτα τὰ βραδεία θάμνη,
Δὲς κ' εἶναι ἀπ' τοὺς καημοὺς μας ὑφαμένα.
Παλεύουν μὲ τὸ φῶς καὶ κάτω οἱ κάμποι

Κι' ὁ θάνατος μ' ἐμὲ κ' ἐγὼ μὲ σένα.
Μὰ εἶλα καὶ μὰ φλόγα ἀκόμα λάμπει
Μὲς στῆς καρδιάς τὰ σκόνη τὰ θλιμμένα.

6.

Θυμᾶσαι μὲν ἀγῆ τοῦ Μᾶνη καθάρια
Ποῦ περιμέναμε τὸν ἥλιο ἀντόμα;

«φόδος σᾶς εἶπαι καὶ πρὶν· ἂν ὄμως ἐντονα τοὺς ἀποκροῦσθε, θὰ φωτιστοῦν ἔτσι πᾶσι καὶ ἄς ἄς μιλῶν ὡς ἴσοι πρὸς ἴσους. 141. Ἐδῶ λοιπὸν ἀμέσως συλλογιστεῖτε ἢ νὰ συμμορφωθεῖτε πρὶν πάθῃ ὅτε καθόλου, ἢ ἂν πολεμήσωμε—ὅπως ἐγὼ φρονῶ προτιμότερο—νὰ μὴν κλονιστοῦμε μὲ τίποτα, μίση καὶ ἢ μεγάλη πρόφασι, μῆτε μὲ φόβους νὰ κρατοῦμε ὄσα ἀποχτήσαμε. Γιατὶ πρὶν τῆ δίκη καθὲ ἀπαίτησι, τὸ ἴδιο ἢ πῶς μεγάλη κ' ἢ πῶς μικρὴ, σημαίνει σκληρά ὅσα σὺ προστάζεται ἀπὸ ἴσους.

Ἐντὺν ὡς πρὸς τὰ χρεαστὰ τοῦ πολέμου καὶ τὰ ἄλλα καθενὸς μας, πῶς τὰ δικά μας δὲν εἶναι καλύτερα θὰν τὸ δεῖτε ὅσα σᾶς τὰ ζητήσω ἕνα ἕνα χωριστά. Γεωργοὶ εἶναι οἱ Πελοποννησιῶτες μὲ τὰ κῆρια τους καὶ χρέματα δὲν ἔχουν οὔτε ἰδιωτικὰ οὔτε δημοσία, εἴπειτα ἄπειροι πολυκαιρινῶν πολέμων καὶ περαθλάσων, γιατί ἡ φτώχεια τοὺς περιόριζει σὲ κουτούς πόλεμους ἐσωτερικούς μεταξὺ αὐτούς. Τέτιες πολιτεῖες μῆτε ἀρμάδα μποροῦνε ν' ἀρματώσουν, συχνὰ μῆτε καν τῆς στερῆς στρατοῦς νὰ στείλουν, ἂν ἔτσι λείπουν ἀπὸ τὰ χρέματα τὰς κ' ὡς τόσο πρέπει ἀπὸ δικά τους νὰ ζοδιάζουν, μάλιστα ἀφοῦ τοὺς εἶναι κλειστὴ ἡ θάλασσα. Ὅμως ὁ πόλεμος θέλει χρῆμα περισσὸν δὲν

πτόνε συντηρᾶς μ' ἀναγκαστικὴς συνεισφορῆς ἀθρόων ἔργατικῶν, ποῦ προθυμότερα κινυνέθουν αἷμα παρὰ θυσιάζουσι χρῆμα, ἐλπίζοντας πάντα πῶς ἀπὸ τὸν κίντυνο ἴσως γυρίσουν, ἀθέβαιοι ὄμως μῆπως καταστραφοῦν πρὶν, μάλιστα ἂν, ὅπως εἶναι πιθανώτερον, πῶς πολυχρονίζῃ ὁ πόλεμος παρ' ὄσο ἢ λογάριάζαν. Ἐπειτα μὲ μιά μάχην ἔχουν τὴ δύναμην μὲ τοὺς συμμάχους τους μᾶζι ν' ἀντισταθοῦν πρὸς ὄνολους τοὺς Ἕλληνας, μὰ ὄχι καὶ νὰ πολεμοῦσιν πρὸς ἀλλιώτικὸν τοὺς ὀργχτισμὸν, ὅσα μὲ δίπλωσις κοινὴ βουλή δὲν καταπιάνονται τίποτα γοργὰ τῆ στιγμῇ ποῦ πρέπει, κ' ὄντας ὄλοι ἰσόψηφοι μὰ ὄχι ὁμοῦθιοι ὁ καθεὶς τους σπρώχνει τὰ δικά του σύφορα. Ἐτσι τίποτα συνήθως δὲ γίνεται σκόνη. Γιατὶ ἐνῶ ἄλλοι ἀνυπομονοῦν πότε νὰ χτυπηθῇ ὁ ὄχτρος τους, ἄλλοι κοντὰ στέκουσι μῆπως ζῆμιθιοῦν καθόλου. Ἐπειτα σπάνια συντυχαίνονται καὶ τότες μόλις πεταχτὰ συζητοῦν τίποτα κοινὸν, μὰ τὸν πῶς πολὺν καιρὸν καταγίνονται στὰ τοπικά τους, κ' ὁ καθεὶς φαντάζεται πῶς τί θὰ βλάψῃ ἂν ἀμελήσῃ ἀφτός, γιατί προσέχουν ἄλλοι ποῦ θὰ φρυγῆσουν κάπως καὶ τὸ δικὸν του καλὸν, τόσο ποῦ μὲ ὄλων τὸν ἴδιο χωριστὰ στοχασμὸ ἀπαρτήρητα ὄνολο ἀφανίζεται τὸ κοινὸν.

142. Ἐντὺν ὡς χειρότερον, θὰ σκουντάφωμε στὸν χρηματικὸν τὴ στενοχώρια, ὅταν ἀργοποροῦνε συνάξοντας μὲ κόπους· γιατί τοῦ πολέμου οἱ καιροὶ ὄδεν κερτεροῦν. Μὰ μῆτε ὁ ἐπιτελισμὸς τους δὲν εἶναι ἀξιοφόδος μῆτε τὸ ναφτικὸν τους. Τὶ δὲ καὶ ἐπὶ ἐποχὴν εἰρήνης δύσκολα ἀφανίζετῃ πολιτεία ἰσοδύναμῇ μας, ὄχι στῆ μέση τόπου ὄχτρικῆ, μάλιστα ἐνῶ δὲ θὰν τοὺς εἴμαστε οὔτ' ἐμεῖς λιγώτερον ἀντιτελισμένοι. Ἐν πάλι στήσουν κάστρο, θὰ βλάψουν ἴσως λίγο τὰ ζώγωρα μὲ παγανιὲς καὶ σκληροφυγῆς, ὄμως ἀφτό δὲ θὰ μᾶς σταματήσῃ καὶ τόσο ν' ἀρμενίσουμε στοῦ, τόπους τους καὶ ν' ἀντιστήσουμε κάστρο, καὶ μὲ τὰ καράβια ἐποῦ στέκει ἡ δύναμῇ μας νὰν τοὺς ξεδιχθῶμε. Γιατὶ πῶς πολὺ ἐμεῖς ὄριζουμε τὴν ζῆρὰ μὲ τὴ ναφτικὴν μας πείρα παρὰ ἐκεῖνοι τὴ θάλασσα μὲ τὴν στεριανὴν τους. Μῆτε ἐφοκα θὰ κερτεροῦν τὴ θαλασσινὴν ἐπιστήμην. Γιατὶ κ' ἴσους, ἂν καὶ τὴ σπουδαίαν ζῆρὰ ἀδιακοπα ἀπὸ τῶν Μηδικῶν τὴν ἐποχὴν, δὲν τὴν ξεσκολιάσατε ἀκόμα· πῶς λοιπὸν ἀθρόοι γεωργοὶ κ' ὄχι θαλασσινοὶ, καὶ ποῦ μῆτε καν θὰ γυμνάζονται λείφτερα ἀφοῦ θὰ τοὺς κερτεροῦμε πάντα ἐμεῖς μὲ πλῆθος καράβια, πῶς θὰ κάνουν τίποτα τῆς προκοπῆς; Γιατὶ πρὸς λίγα καράβια ποῦ

αγροίκτησα... τὰ στραβά μου μάτια δὲ βλέπουσι... μὰ ἔχω αὐτιά...

Ὁ Γιερέας : Κάλλιο νὰ βούλωνε τὸ στόμα σου τὴ μαύρη πλάκα !

Ἡ γριὰ : Ὑ...ἔ...καὶ νὰ μὲ κάψῃ ἡ θεϊκὰ κατάρτα... γιόκα μου, λάτρα τοῦ σπιτιοῦ.

Ὁ Γιερέας : Καταχωνιάσου εἴπακα !... (Ἡ Παρηγόρα μπαίνει στὸ παραγῶνι κρατώντας τὸ λυχναρί· ἀκουμπᾷ στὴν κορνίζα τῆς πόρτας γιὰ λίγο τὸ κεφάλι, καὶ τηράζει τὴ Γιερέα πού καθεταί στὸ σκαμνὶ βαστώντας τὸ κεφάλι. Ὑστερὰ ἀπιθώνει στὸ λυχνοστάτη τὸ λυχναρι, καὶ κάθεται παράμερα.) Ἡ Γριὰ λέει. Τίνα δὲ μιλάτε ἀποσπεροῦ ;

*

... Ἡ μπόρα ξεθύμανε· ὁ Γιερέας γύριζε σπῖτι ἀργά. Εἶχε πολλοὺς ἀπκλέστες περπάτας πρᾶπατῶντας φτάνοντας στὸ στρατόνι πού ἔβγανε στὸ σπῖτι του κοντοστάθηκε, τηράζε δλόγουρά του :

Ὁ Γιερέας : Τί γάρεις παιῶνι στὴν παράδεισο; Θεομπαίχτη ! ἀλούτρη !... Ἔτσι μοῦρχεται νὰ χυμῆξω νὰν τὸ πιῶ τὸ αἷμα σὺς... (κ' ἔκαμε λίγα βήματα τρεκλώντας κατὰ τὸ σπῖτι του· στάθηκε πάλι· ἀκρουμαίστηκε). Ἄλεθε μῆλε μου ἔλεθε... Ἔτσι μοῦ γυρίζει ὁ κόσμος (ἔκαμε κύκλο στὸν ἀγέρα μὲ τὸ χέρι του) φακλάνα !... Χώ ! χῶ ! (σιγογέλασε σὰν μέσα του ἔρτασε σιγὰ ὡς τὰ πέτρινα σκαλοπάτια· σιγώτερα τώρα). Τί θροῦσε... τὰ γροικῶ... (Ζυγώνει στὴν πόρτα) καὶ τὸ λυχναρί ἀναμένο... ἡ ἀμπάρα νὰ εἶναι βαλμένη;... (ἀμπῶχνει σιγὰ τὴν πόρτα) κλειστά... χῶ... χῶ... μωρὲ κιότης πού εἶμαι... (Τηράζει τώρα ἀπὸ τὴ χαραμάδα). Τί μυρουδιά... (Πιχνοσι τάχα ; σῶς.. (Ὁρτώνεται μεμιὰς, γροθοβροντᾷ τὴν πόρτα, καὶ φωνάζει). Παρηγόρα!... Παρηγόρα εἶπα ! .. Ταφιάσου ντέ... (Ἔρχεται ἡ Παρηγόρα ἀλαφιασμένη κι ἀνοίγει).

Ἡ Παρηγόρα : Τί παραλόδιες, Γιερέα, ἀποσπεροῦ ; Τί σκούζεις ἔτσι ; Ὁ γουῦ...

Ὁ Γιερέας : (Ζυγώνοντας τὴ καὶ πιάνοντας τὴ ἀπὸ τὸ χέρι δυνατὰ). Τίνα καμώνεσαι ;.. (Τὴν τραβάει κοντὰ στὸ λυχναρί καὶ τὴν τηράζει στὰ μάτια ἀπὸ τὴν ἀφίνει ἀμίλητα καὶ κάθεται στὸ σκαμνί). Πάρθηκα ὁ δόλιος... μὰ... (γυρίζει καὶ τὴν τηράζει πού στίκει ἀπέναντί του ὕστερα τηράζει κατὰ τὰ στρωσίδια· ἀπὸ λέει περιγελαστικά). Μούλωξε ντέ στὴν ἀντρομίδα σου... (σωπαίνει γιὰ λίγο, ἀπὸ σὰν γελοχλαίοντας). Ἄλεθε μῆλε μ' ἔλεθε... (σηκώνεται καὶ πάει κοντὰ τῆς τῆς μιλάει

σιγὰ καὶ λυσοασμένα). Μίλα... τί ἀπιδρομή(7) θὰ πάρω νὰ γκρεμιστῶ στὴ λαγκαδιά... Τὰ μάτια σου δειλιάζουνε νὰ μὲ τηράνε... τὰ κοράκια τὸ κάρμα(8) σου ὀμησπῆσαν...

Τὴ ζυγώνει, τὴν ἀδράχτει, τῆς ἀνοίγει τὸν κόρφο· κεινὴ ἀντιστέκεται, κάνει νὰ θηλυκωθῇ τῆς δαγκάνει τὰ χέρια· κάνει νὰ φωνάζει, τῆς βουλώνει τὸ στόμα· κεινὴ παραιτιέται λιγοθύμιστη. Ἡ γριὰ πασκίζοντας νὰ τοὺς συντύχει, ἀπλώνοντας τὰ χέρια καὶ ψάχνοντας δῶθε καὶ κείθε). Συρορά μου... Γιερέα, μὴ καμεις φονικό...

Ὁ Γιερέας : Μαστάρια φτοῦ !... τί βυζαίνουσι; .. τὸ γόνο μου;.. τίμια μου, γῶ εἶμαι ὁ γονιός;..

Ἡ γριὰ : (τὸν πιάνει) Τὴν ἀπόκαμες... κριματερέ... (Ὁ Γιερέας τὴν ἀφίνει ἀπὸ λέει λαχανιαζοντας) Μῆλα ἀναπολόγητη... (Τότες σὰν νὰ θυμίζεται κάτι μπαίνει στὴν ἄλλη κάμαρα ὕστερα βγαίνει γλήγορα βαστώντας κάτι στὴν ἀγκαλιά του. Τρέχει ὄσω καὶ τὸν ἀκολουθεῖ μιὰ φωνὴ βουβῆ, σκόρπια στὸν ἀγέρα).

Ἡ Παρηγόρα : (συνερίζεται τηράζει δλόγουρά τῆς.) Πού εἶμονα; σέρπω τὸ χῶμα ζωντανή; (περπατᾷ καὶ τηράζει πάντα δλόγουρά τῆς.) Τίνα λαλαεὶ στὸν ἄνεμο; Γιερέα, εἶναι το παραλοπτό τὸ σπῖτι μὲς τ' ἀποσπεροῦ; πού κείτεσαι βρὲ κόρκα καὶ τὰ φτεροῦγία σου μαδᾷ; (ἀκρουμαίνεται σὰν κάτι νὰ θυμίζεται πᾶσι τρέχοντας στὴν ἄλλη κάμαρα· ζυγώνει μέσα στὸ σκοτάδι τὴν κρεμασμένη νάκα (9) τοῦ παιδιοῦ). Οὔτε καὶ σὺ, κακομοιρο, πνοὴ βαστᾷς... καὶ δὲν ἀκῶ τ' ἀνάσασμα σου μοσκοβολιὰ μου κ' ἔγνοια μου... (Πιθώνει τὰ χέρια τῆς στὴ νάκα, τὴ βρίσκει ἔδει· ρήχνει στριγγιὰ κραυγὴ καὶ σωριάζεται κατῶ...

Ὁ Παρηγόρης κάθεται στὸ παραγῶνι καὶ στηλώνει τὰ μάτια του σὰν παρμένος στὸ ταβάνι Ἡ Παρηγόρα σάφρνει τὰ μαλλιά τῆς, στὰ στήθια καὶ κοπανιέται ἀπὸ τὴς χαραμάδες φαίνεται πού χαράζει. Τὰ μάγουλα τῆς εἶνε νυχιασμένα. Ἡ Παρηγόρα — μοιρολογητὰ :

Ἄνοιξε ἡ γῆς καὶ φάνηκε ἡ ἔμπαστα τοῦ ἔδη χύνει ν' ἡ κόλασι φωτιά κ' ἀμπόλα τὸ κορμάκι τὸ ροδιὸ κ' ἀνήλιαστο τὸ μοσκολιθανιό. Πού πᾶς πουλάκι γκαρμιακὸ καὶ ἡ ῥόγα μου σὲ κρᾷζει..

- 7) Φόρα, ὀρηθ.
- 8) Πτώμα, ψοφίμι.
- 9) Κούνια ἀπὸ πετσί κριμαμένη τὴν κρεμᾷζουνε μὲ τὸ παιδί μέσα, ἢ τὴ φέρουνα στὴν πλάτη μὲ τὸ παιδί, στὰ χωράφια καὶ σὲ δρόμους.

Ὁ Γιερέας : Συχώρηση καὶ ἡ κατωγῆς δὲ στρέει. καὶ τὰ ρουπάκια ἐμπήκανε στὰ σπλάχνα μου... τὰ νύχια μου λιθῶσανε στὸ χῶμα... μπρούμπα... μὲν ἀκούγεται ἡ φωνή ;..

Ἡ Παρηγόρα (ξάφνου ἀνασηκώνεται, χυμᾷ κατὰ τὸ Γιερέα, τονὲ κουντᾷε δυνατὰ καὶ λειε). Σκύλε ! φωτιά πού μᾶς ἔκαψε... τί τόκαμες ; πού τῶχεις ; τὸ καταχώνιασες ;...

Ὁ Γιερέας : Κεῖδᾷ στὰ λαχίδια μας(10)... στὸν τράφο κοντὰ...

Ἡ Παρηγόρα : Ἐρχου... Ἐρχου... ἀδικοβγαλτη... (Ἡ Παρηγόρα πᾶει μπροστὰ κι ὁ Γιερέας ἀκολουθεῖ· κεινὴ μυρολογεῖ. — Τὸ σπλάχνο σου τ' ἀπόκαμες βρὲ κριματερογενάτε, (11) διάκες τὸ καταχώνιασες καὶ τὸ πετροσαβῶνισες... — Πότε, πότε σταυατᾷε κι ἀκρουμαίνεται στὸν ἀγέρα.) Σὰν κερπανοβᾶρέματα, σὰ βουητὸ τοῦ ἀγέρα, σὰν τὴ χαϊδοφονούλα του πού κλαίει καὶ μὲ φωνάζει... χῶσου στὴ γῆς καὶ γδάρτη νε, συφοριακὸ κεφάλι... καὶ κάρφωσε τὰ νύχια σου γιὰ νὰ τὸ ξεχωνιάσεις... (Φτάνουνε στὸ φρούδι τοῦ τράφου· ὁ Γιερέας τὴν ἀμπῶχνει ξαφνικὰ μ' ὀρηθ, μανιασμένος, τὴν κατακυρλαεὶ στὴ λαγκαδιά ἀπὸ τὸ γκρεμὸ, καὶ σκούζει) Στὰ κοράκια, μομπῆτ'!

ΣΠΗΛΙΟΣ ΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

- 10) Μικρὰ χωράφια.
- 11) Γενιά ἀπὸ ζουρλοῦς.

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Ἐντοκοὶ καταθέσεις

Ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα δέχεται ἐντόκους καταθέσεις εἰς τραπεζικὰ γράμματα καὶ εἰς χρυσὸν, ἤτοι εἰς φράγκα καὶ λίρας στερλίνας ἀποδοτέας εἰς ὠρισμένην προθεσίαν ἢ διαρκεῖς. Αἱ εἰς χρυσὸν καταθέσεις καὶ οἱ τόκοι αὐτῶν πληρώνονται εἰς τὸ αὐτὸ νόμισμα, εἰς δ' ἐγένετο ἡ κατάθεση εἰς χρυσὸν ἢ δι' ἐπιταγῆς ὄψεως (cheque) ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ κατ' ἐπιλογὴν τοῦ ἡμολογιούχου. Τὸ κεφάλαιον καὶ οἱ τόκοι τῶν ἡμολογιῶν πληρώνονται ἐν τῇ Κεντρικῇ Καταστάσει καὶ τῇ αἰτήσῃ τοῦ καταθέτου ἐν ταῖς Ὑποκαταστάσει τῆς Τραπεζῆς.

Τόκοι τῶν καταθέσεων.

1)	1)	τοῖς	οἷο	κατ' ἔτος	διὰ	καταθέσεις	ἡ	μην.
2)	2)	»	»	»	»	»	1	ἔτ.
3)	3)	»	»	»	»	»	2	ἔτ.
4)	4)	»	»	»	»	»	4	ἔτ.
		»	»	»	»	»	5	ἔτ.

Αἱ ἡμολογίαι τῶν ἐντόκων καταθέσεων ἐκδίδονται κατ' ἐκλογὴν τοῦ καταθέτου ὀνομαστικῶς ἢ κινῶνυμοι.

λιτική. Λοιπὸν ψήφισαν ὅσα παρακινούσε, καὶ τῶν Λακωνῶν τοὺς ἀπάντησαν σύφωνα μὲ τὴ γνώμη του ἓνα ἓνα ὅπως τὰ ξήγησε καὶ σύνολα πῶς μὲ προσταγῆς δὲ θὰ κάνουν τὸ παραμικρὸ, μὲ δίκη ὅμως πῶς εἶναι πρῶθυμοὶ νὰ κανονίσουν τὰ παράπονα ὡς ἴσοι πρὸς ἴσους. Φύγανε λοιπὸν οἱ γερόντοι πίσω καὶ πιά ἄλλοι δὲ στάλθηκαν κατόπι.

146. Ἀφτὲς λοιπὸν στάθηκαν οἱ ἀμοιβαῖες δυσαρέσκεις καὶ διαφορῆς πρὶν τὸν πόλεμο, ἀρχινῶντας ἐφτὺς ἀπὸ τὰ Ἐπιδαμνικὰ τότες καὶ τὰ Κερκυραϊκὰ. Συγκοινωνοῦσαν ὅμως πάντα στὸ μεταξὺ καὶ ταξίδεθε ὁ κόσμος χωρὶς κῆρυκα στὰ ἀντίθετα μέρη, μὰ ὄχι καὶ ξένιαστα· γιὰτὶ ὅλα ἀφτὰ τὰ περιστατικὰ εἶταν ὀροχαλασμοὶ καὶ προλαλιά πόλεμου.

ΤΕΛΟΣ

ΑΛΕΞ. ΠΑΛΛΗΣ

ΥΠΧΑΡΙΣ

Ἡ ἈΡΡΩΣΤΗ ΔΟΥΛΑ *

Τὸ κάτω κάτω θὰ τὴν εἶχε ἀποφασισμένη, γιὰτὶ τώρα νόμιζε πῶς ἔπασκε ἀπὸ φυματίωση νεφρικῆ. Ἀταβισμός, προγονικὲς κληρονομημένες ἀρρώστεις, τί τὰ θέλεις ; Να, δὲ βλέπεις τὸν ἀδερφό τῆς : Ἄρχιζε νὰ βωτᾷ τὴν Κατινούλα πῶς κι ἀπὸ τί πέθανε ἡ μάνα τῆς. Κι ὅταν τοῦ ἀποκρίθηκε πῶς ἀπὸ ἀδυναμία πέθανε, ἀπὸ τὴν πείνα, πῶς ἔλιωσε, τὸ πῆρε ἀμέσως καὶ τοῦτο γιὰ χτικιό. Ἔτυχε κιόλας νὰ μᾶθη πῶς ὁ πατέρας τῆς ἔπινε. Ὁρίστε ! Τί ἄλλη ἀπόδειξη γυρέβεις ; Ἄλκολισμός, φυματιασμός, τὸ ἴδιο. Τὸ καημένο τὸ παιδί. Τὴ λυπήθηκε κιόλας. Δὲν ἔξερε ὁ γιατρός πῶς ὁ γέρος τῆς ἔτριξε στὸ πιωτὸ ὕστερις ἀπὸ τὸ θάνατο τῆς γυναικὸς του. Δὲν ἔξερε τὰ ἱστορικὰ τοῦ Πέτρου μὲ τὸ δέντρο τοῦ μπαξέ. Δὲν πάσκισε καὶ μὲ τὸ παραπάνω νὰ κριβολογήσῃ τὰ καθέκαστα, ὅσο κι ἂν ἔ-

(*) Ἡ ἀρχὴ τοῦ στοῦ 228 φύλλο.

δειχνε ἀκριθῆς στὴς συνταγῆς του. Τί πειράζει ; Ἀπὸ τὴς συνταγῆς τοῦ ἴσα ἴσα μποροῦστε νὰ ξεδιακρίνης μὲ τί συνείδηση φρόντιζε γιὰ τὴν Κατινούλα, ἰκέινος πού τὴν πότιζε μὲ γιαιτρικὰ, ἐνῶ τὴν ἔδρισκε τόσο ἀρρώστη. Π' ἀφτὸ ἴσως δὲν τὴν ἔστειλε καὶ σὲ κανένα νεφρολόγο ἢ φουσακολόγο συναδερφό του. Τί φελά ; Καὶ τί νὰ κάμῃ ὁ συναδερφός ; Ἀχ ! γεννιούνται, πεθαίνουνε οἱ ἀθρώποι. Τέτοια ἡ μοίρα μας. Μπορεῖ καὶ νὰ μὴ θέλουμε πολλές ρασαρίες τάφεντικὰ γιὰ ἓνα δουλικό. Δὲν τοῦ εἶπανε τίποτις. Ἄλήθεια πού ἀκόμη λιγώτερα τοὺς ἔλεγε ὁ ἴδιος. Κάθε φορὰ πού ἔρχόντανε ἡ Κατινούλα, τὴν κοίταζε στὸ πρόσωπο, κουνούσε τὸ κεφάλι, τὴ συγγορτοῦσε ἂν ἔβηγε. — «Ὁχι, δὲ βῆχω ποτές μου. Μὰ ὁ κ. Ἀμάρος ἤθελε βῆχα, καλὰ καὶ σώνει. Μιὰ μέρα πού ἀνέβηκε ὡς ἀπάνω λαχανιασμένη, τόντις ἔβηξε τὸ κορίτσι. Τὸ φῖνο καὶ γλυκὸ χαμόγελο ἐπαίξε στὰ χεῖλια του καὶ πάλε. Ἀμέ ; Οὔτε τὸ βῆχα τῆς δὲ γνώριζε ἡ Κατινούλα. Λοιπὸν ἀφτὸς τὴ δουλειὰ του. Τῆς παράγγειλε μουρουνόλαδο. Ἡ μόνη του ἐλπίδα, ἡ θεραπευτικὴ. Τοῦ λόγου του λοιπὸν, ὅπως ξέρει πιά, ὅπως μπορεῖ.

Μὲ τὰ γιαιτρικὰ, μὲ τὴν θεραπευτικὴ, μὲ τὸ μουρουνόλαδο πού δὲν ἤθελε οὔτε νὰ τὸ δῆ, καὶ μὲ τὸν